Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Науково-педагогічна практика

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання **2025-2026**, семестр **5**

Форма навчання: *очна (денна, вечірня), заочна*

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А1 Освітні науки
(шифр, назва)
Освітній рівень
Третій (освітньо-науковий)
(доктор філософії PhD)

Відповідальна кафедра, керівник та база практики	*Організатором науково-педагогічної практики є кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки.* *Аспіранти, як правило, проходять практику на кафедрі за якою вони закріплені, а також можуть проходити науково-педагогічну практику в інших закладах освіти, в установах та організаціях згідно з укладеними договорами.* *Загальне керівництво та контроль за проходженням науково-педагогічної практики покладається на кафедру, яка забезпечує реалізацію освітньо-наукової програми, за якою навчається аспірант.* *Безпосереднє керівництво та контроль за проходження науково-педагогічної практики аспіранта здійснюється його науковим керівником.*
I. Основна мета/цілі практики	***Метою** науково-педагогічної практики є розвиток професійної готовності майбутніх докторів філософії за спеціальністю А1 Освітні науки до науково-педагогічної та науково-дослідницької діяльності шляхом набуття практичного досвіду викладання в закладах вищої освіти, навчально-методичної роботи, виконання дослідницьких завдань у наукових установах і взаємодії з науковими колективами, а також формування здатності інтегрувати результати досліджень в освітній процес.* *Основними **завданнями** практики є:* • *поглиблення та практичне застосування знань із наук про освіту, методології педагогічних досліджень і методики викладання у вищій школі;* • *ознайомлення з організацією освітньої, навчально-методичної та наукової діяльності закладів вищої освіти й наукових установ;* • *оволодіння сучасними технологіями, методами та методиками викладання дисциплін за профілем спеціальності А1 Освітні науки;* • *формування вмінь планувати й проводити навчальні заняття, розробляти їх навчально-методичне забезпечення, використовувати цифрові освітні ресурси та засоби оцінювання результатів навчання;*

- *розвиток педагогічної комунікації, здатності до партнерської взаємодії зі здобувачами вищої освіти, врахування їхніх освітніх потреб та підтримки навчальної і дослідницької самостійності;*
- *набуття досвіду роботи в науковому колективі, участі в наукових семінарах, обговоренні дослідницьких проблем і результатів наукової діяльності;*
- *удосконалення вмінь обґрунтовувати методи дослідження, опрацьовувати наукові джерела й дослідницькі матеріали, виконувати індивідуальні дослідницькі завдання та представляти отримані результати;*
- *формування здатності використовувати результати власних досліджень і наукові напрацювання установи в навчально-методичній та викладацькій діяльності;*
- *практичне застосування принципів академічної доброчесності й дослідницької етики під час викладання, виконання дослідницьких завдань та представлення їх результатів;*
- *розвиток здатності до критичного аналізу власної науково-педагогічної та науково-дослідницької діяльності, визначення напрямів професійного самовдосконалення.*

II. Передумови науково-педагогічної практики та її узгодження з дисциплінами освітньої програми

Науково-педагогічна практика є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю А1 Освітні науки. Вона визначає собою вид занять, безпосередньо орієнтованих на професійно-практичну підготовку. Основним завданням практики є здобуття професійних умінь і досвіду професійної діяльності.

Науково-педагогічна практика організовується відповідно до основних положень, а також з урахуванням міждисциплінарних знань і вмінь, набутих майбутніми докторами філософії при вивченні дисциплін циклу загальнонаукової та спеціальної підготовки освітньої програми.

III. Місце в освітній програмі, пререквізити

*Навчальна дисципліна **обов'язкова***
*Цикл **практичної підготовки***

IV. Вид та термін проходження практики

Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів ЄКТС	Загальна кількість годин	Семестр	Орієнтовні терміни проведення	Форма підсумкового контролю
Науково-педагогічна	4	6	180	V	Жовтень-Листопад	Залік

V. Короткий зміст

Змістовий модуль	База проходження	Основний зміст
Модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти	Кафедра закладу вищої освіти	Ознайомлення з організацією освітнього процесу; вивчення досвіду викладачів; відвідування й обговорення занять; підготовка навчально-методичних матеріалів; проведення власних занять; використання наукових напрацювань у викладанні.

Модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти	Заклади вищої освіти, наукові установи, освітні й дослідницькі центри, інші установи та організації, що здійснюють дослідницьку, науково-методичну або освітньо-аналітичну діяльність	Ознайомлення з організацією дослідницької роботи та освітніми проєктами; участь у семінарах, робочих зустрічах і спільних обговореннях; виконання індивідуального дослідницького завдання; підготовка та представлення отриманих результатів; осмислення можливостей їх використання в науковій та педагогічній діяльності.

Етапи практики

1. Проведення настановчої конференції на кафедрі, до якої прикріплено здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ознайомлення з програмою практики, її змістовими модулями, базами проходження, основними завданнями, порядком оцінювання та формами звітності.
2. Складання індивідуального плану й графіка проходження практики спільно з науковим керівником, погодження завдань із керівниками від баз практики.
3. Ознайомлення з освітньою, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, основною документацією й особливостями діяльності викладачів.
4. Відвідування навчальних занять, спостереження за роботою викладачів, обговорення використаних методів навчання, способів взаємодії зі здобувачами вищої освіти та оцінювання їхніх навчальних досягнень.
5. Підготовка й проведення власних навчальних занять, добір і розроблення дидактичних матеріалів, обговорення набутого досвіду з керівником практики.
6. Ознайомлення з напрямами дослідницької, науково-методичної або освітньо-аналітичної роботи закладу, установи чи організації — бази практики, тематикою проєктів та особливостями діяльності відповідного колективу.
7. Долучення до дослідницької роботи, участь у семінарах, робочих зустрічах та обговореннях, виконання індивідуального завдання з урахуванням наукових інтересів здобувача й напрямів діяльності бази практики.
8. Узагальнення набутого досвіду, обговорення з керівниками практики можливостей його використання у викладацькій діяльності та підготовці дисертаційного дослідження.
9. Підготовка щоденника та єдиного звіту про проходження практики, що відображає результати обох змістових модулів, упорядкування розроблених навчально-методичних і дослідницьких матеріалів.
10. Представлення та захист результатів практики на підсумковій конференції кафедри, обмін досвідом і визначення напрямів подальшого професійного розвитку.

Види діяльності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(під час науково-педагогічної практики)

Змістовий модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти

1. Ознайомлення із сучасними тенденціями розвитку вищої освіти в Україні та європейському освітньому просторі,

опрацювання нормативних і навчально-методичних матеріалів, що стосуються організації освітнього процесу.

2. Вивчення педагогічного досвіду викладачів кафедри, факультету, університету через відвідування та обговорення лекційних, семінарських і практичних занять.

3. Підготовка навчально-методичних матеріалів до занять: планів-конспектів, презентацій, практичних завдань, матеріалів для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та засобів оцінювання.

4. Проведення навчальних занять за погодженням із керівником практики, набуття досвіду застосування сучасних методів навчання та цифрових освітніх ресурсів.

5. Індивідуальна робота зі здобувачами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, надання допомоги у виконанні навчальних і дослідницьких завдань, обговорення їхніх наукових інтересів та напрацювань.

6. Долучення до підготовки й проведення позааудиторних освітніх і наукових заходів кафедри, роботи студентських наукових гуртків та проблемних груп.

7. Добір і використання матеріалів власного дослідження та сучасних наукових публікацій для збагачення змісту занять, підготовки запитань для обговорення і дослідницьких завдань.

8. Осмислення власного викладацького досвіду, обговорення результатів проведених занять із керівником практики та врахування отриманих рекомендацій у подальшій роботі.

Змістовий модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти

1. Ознайомлення з напрямами дослідницької, науково-методичної та освітньо-аналітичної діяльності закладу вищої освіти, наукової установи або іншої установи чи організації, визначеної базою практики.

2. Вивчення досвіду організації досліджень та освітніх проєктів, планування спільної роботи, підготовки матеріалів і представлення отриманих результатів.

3. Опрацювання наукових публікацій, методичних розробок, аналітичних матеріалів та описів освітніх практик, пов’язаних із дослідницькими інтересами й тематикою дисертації здобувача.

4. Участь у наукових і методологічних семінарах, робочих зустрічах, засіданнях дослідницьких або проєктних груп відповідно до напрямів діяльності та плану роботи бази практики.

5. Виконання погодженого з керівниками індивідуального дослідницького завдання, яке може передбачати аналіз джерел або освітнього досвіду, опрацювання дослідницьких матеріалів, підготовку інструментарію, порівняльного огляду чи аналітичної записки.

6. Ознайомлення з підходами до дотримання академічної доброчесності й дослідницької етики, способами впорядкування, зберігання та опрацювання даних у процесі виконання дослідницьких завдань.

7. Підготовка й обговорення результатів виконаного завдання у формі доповіді, огляду, методичних рекомендацій або інших матеріалів, передбачених індивідуальним планом практики.

8. Осмислення досвіду взаємодії з науковцями, педагогами та іншими фахівцями у сфері освіти, визначення можливостей використання отриманих знань і напрацювань у власному дослідженні, викладанні та подальшій професійній співпраці.

VI. Результати навчання	***Інтегральна компетентність.*** *Здатність до розв'язання складних завдань педагогічної теорії і практики та дослідницької діяльності в освітній галузі як у процесі навчання так і в процесі подальшої професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики в умовах невизначеності.* ***ЗК 1.*** *Здатність ефективно вирішувати складні завдання у галузі освіти на засадах системного наукового мислення, широкого культурного світогляду, принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності (світоглядна компетентність).* ***ЗК 2.*** *Здатність проєктувати й реалізовувати освітньо-наукові ініціативи, здійснювати управління ними, готувати пропозиції щодо фінансового забезпечення та дотримання прав інтелектуальної власності у дослідницькій діяльності (методологічна компетентність).* ***ЗК 3.*** *Здатність до планування, організації та здійснення наукових досліджень відповідно до сучасних наукових вимог (дослідницька компетентність).* ***ЗК 4.*** *Здатність використовувати сучасні цифрові, інформаційні та комунікаційні технології в освітній, науковій та інноваційній діяльності (інформаційна компетентність).* ***ЗК 5.*** *Здатність здійснювати професійну діяльність у міжнародному освітньому та науковому середовищі (іншомовна компетентність).* ***ЗК 6.*** *Здатність до професійної комунікації з представниками різних галузей знань, науковою спільнотою та фахівцями різного рівня під час наукових дискусій і представлення результатів досліджень державною та іноземними мовами, із дотриманням принципів толерантності та поваги до культурного різноманіття (культурологічна компетентність).* ***ФК 1.*** *Здатність інтегрувати міждисциплінарні знання, планувати та реалізовувати оригінальні наукові дослідження, отримувати результати, що сприяють продукуванню нових знань у сфері освіти й педагогіки; виявляти, формулювати та розв'язувати дослідницькі проблеми з урахуванням їх сутності, тенденцій розвитку та чинників впливу, а також забезпечувати якість наукового пошуку.* ***ФК 2.*** *Здатність використовувати сучасні методи й засоби наукового дослідження, цифрові технології, електронні ресурси, бази даних і спеціалізоване програмне забезпечення в освітній та науковій діяльності.* ***ФК 3.*** *Здатність опановувати та критично осмислювати наукові знання у галузі педагогіки, зокрема її теоретичні й практичні аспекти, історичний розвиток і сучасний стан вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки; володіти сучасним науковим понятійним апаратом і генерувати нові наукові ідеї.* ***ФК 4.*** *Здатність здійснювати та координувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, зокрема в умовах, що потребують інноваційних підходів, стратегічного мислення та творчого вирішення професійних завдань.*

	ПРН 1. *Уміти вирішувати складні наукові та інноваційні завдання у сфері освіти, формувати сучасні концептуальні й методологічні підходи, впроваджувати інновації з урахуванням принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності.* ***ПРН 2.*** *Уміти проєктувати, реалізовувати та оцінювати ефективність наукових і освітніх проєктів, застосовувати нормативно-правову базу щодо охорони прав інтелектуальної власності та використання результатів науково-дослідної й проєктної діяльності у сфері освіти.* ***ПРН 3.*** *Планувати й проводити теоретичні та експериментальні дослідження у галузі освіти і педагогіки, формулювати та перевіряти наукові гіпотези, обґрунтовувати висновки доказовими даними, узагальнювати результати наукового аналізу та презентувати результати дослідження.* ***ПРН 4.*** *Використовувати сучасні технології та інструменти для пошуку, опрацювання й аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу складних даних, відкриті інформаційні ресурси, бази даних та інформаційні системи.* ***ПРН 5.*** *Вільно представляти й обговорювати результати наукових досліджень і актуальні проблеми освіти державною та іноземними мовами, публікувати результати власних досліджень у провідних національних і міжнародних наукових виданнях.* ***ПРН 6.*** *Аналізувати сучасний стан і прогнозувати тенденції розвитку освіти в Україні та світі, пропонувати ефективні шляхи розв'язання освітніх проблем, оцінювати результати освітніх реформ та інновацій.* ***ПРН 7.*** *Розуміти фундаментальні засади педагогічних наук, методологію наукових досліджень та застосовувати їх у власній науковій і викладацькій діяльності з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.* ***ПРН 8.*** *Використовувати сучасні методи, інструменти наукового пошуку та інноваційної діяльності для отримання нових знань і розв'язання комплексних проблем у сфері освіти, суміжних міждисциплінарних напрямах, а також для професійного саморозвитку впродовж життя.* ***ПРН 9.*** *Розробляти та досліджувати концептуальні моделі освітніх систем і процесів, забезпечувати їх науково-методичний та нормативний супровід, організовувати освітній процес у закладах вищої освіти.*
VII. Порядок і критерії оцінювання	***Підсумковий контроль:*** *залік (V семестр).* ***Порядок оцінювання****: Успішність з практичної підготовки оцінюється від 0 до 100 балів включно. Здобувач одержує залік, якщо за результатами підсумкового контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо здобувач за результатами підсумкового контролю набрав від 0 до 34 балів, він повинен повторно пройти науково-педагогічну практику відповідно до порядку, визначеного в університеті, і лише після цього отримати оцінку за підсумковий контроль. Якщо здобувач за результатами підсумкового контролю набрав від 35 до 59 балів, він має можливість повторно пройти науково-педагогічну практику відповідно до порядку, визначеного в університеті, або перескласти окремі компоненти, після чого отримати оцінку за підсумковий контроль. Залік на очній (денній / вечірній) та заочній формах здобуття вищої освіти оформлюється в останній день науково-педагогічної практики відповідно до графіку*

	освітнього процесу. Основними звітними документами проходження науково-педагогічної практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти є презентація наукового доробку на кафедрі та щоденник із переліком видів діяльності та аналізом результатів виконаної роботи. Щоденник підписує керівник практики (науковий керівник) і завідувач кафедри, до якої прикріплений здобувач. Звітні документи подаються у термін, установлений кафедрою. ***Критерії оцінювання:*** *Вивчення системи і документації роботи кафедри, нормативних і навчально-методичних матеріалів, підручників та посібників, електронних освітніх ресурсів та сервісів, матеріалів із досвіду викладання (у формі таблиці з коротким рефератом) – 10 балів (нотатки + укладені переліки – 10 год.).* *Відвідування та аналіз (усний, письмовий) лекційних та семінарсько-практичних занять викладачів (не менше 2 занять) – 20 балів (відгуки про заняття – 18 год.).* *Підготовка навчально-методичного супроводу занять (плани конспекти, дидактичні матеріали, завдання для самостійної роботи студентів, тестові завдання, наочність, матеріали для розміщення на платформі дистанційного навчання, тематика навчально-наукових досліджень студентів тощо) – 20 балів (26 год.).* *Проведення і обговорення навчальних занять – 30 балів (22 год.).* *Підготовка та оформлення звіту, презентація результатів проходження практики (доповідь, захист) – 20 балів (14 год.).*
VIII. Політика курсу	***Політика щодо академічної доброчесності.*** *Політика ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu) Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.* *Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.* ***Політика щодо конфліктних ситуацій.*** *Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/administratyvno-upravlinskyi-personal/navchalno-metodychnyi-tsentr/navchalno-metodychnyi-tsentr#normatyvno-pravova-baza). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.* ***Дні й години для конференцій і консультацій****. Конференції проводяться напередодні практики (настановча) та не пізніше, ніж 10 днів після завершення (підсумкова); консультації проводяться за графіком керівника практики (наукового керівника).*

IX. Основні інформаційні ресурси

Законодавчі й нормативні документи

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. №344.

3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776.

4. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266.

5. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

6. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ МОН України від 06 листопада 2015 р. №1151.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ: ЦНЛ, 2018. 384 с.

2. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник. Київ: КПІ імені Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

3. Лисенко А. В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 102 с.

4. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Харків: Стильна типографія, 2019. 267 с.

5. Немченко С. Г., Крижко В. В., Шумілова І. Ф., Старокожко О. М., Голік О. Б. Педагогіка вищої школи: підручник. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.

6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.

7. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко, С. М. Бойко, М. О. Котелюх, П. Д. Червоний, О. В. Медведєва ; за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. 240 с.

8. Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця: ВНТУ, 2019. 150 с.

9. Технології дистанційного професійного навчання: методичний посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Каленський та ін. Житомир: Полісся, 2018. 160 с.

10. Шквир О. Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Хмельницький: ХГПА, 2020. 94 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. URL: http://mon.gov.ua

2. Український державний університет імені Михайла Драгоманова. URL: https://udu.edu.ua/

3. Стандарти і рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Final-Standards-and-Guidelines_UA201511_press_20151106.pdf

4. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: https://bit.ly/4lc2MzT

5. Положення про науково-педагогічну практику аспірантів УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: https://bit.ly/3RFzvjC

6. Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: https://bit.ly/44gasuT

7. Положення про організацію освітнього процесу в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова. URL: https://bit.ly/3G1MEB2

8. Положення про внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: https://bit.ly/42fawdj

9. Інструменти для онлайн-навчання. URL: https://bit.ly/3nhQvO0

10. Інноватика у викладанні. URL: https://bit.ly/3FmbrtE

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року.